

QURILISH EKOLOGIYASIGA OID NAZARIY HUQUQIY KONSEPSIYALAR TAHLILI

Nurullayev Shoxrux Shuxratillayevich

Toshkent davlat yuridik universiteti tayanch doktoranti

Tel: 91 192-30-69

shokhrukhnurullayev@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishni tartibga soluvchi ilmiy va nazariy asoslarni o'rganadi. Asosiy tushunchalar va tamoyillarni o'rganib chiqib, maqola atrof-muhitni muhofaza qilish va qurilish faoliyati o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni har tomonlama tushunishga qaratilgan. Tadqiqot qonunchilik asoslarini, nazariy modellarni va qurilishda ekologik xavfsizlik choralarini qo'llab-quvvatlaydigan ilmiy metodologiyalarni o'z ichiga oladi va sohani rivojlantirish uchun yaqin yillarda amalga oshirilayotgan konsepsiyalarni taqdim etadi.

***Kalit so'zlar:** Atrof-muhit qonuni; Qurilish sanoati; Huquqiy himoya, Nazariy asoslar, Barqaror rivojlanish.*

АНАЛИЗ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПРАВОВЫХ ПОНЯТИЙ ПО СТРОИТЕЛЬНОЙ ЭКОЛОГИИ

Нуруллаев Шохрux Шухратиллаевич

Ташкентский государственный юридический университет

базовый докторант

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются научно-теоретические основы правовой охраны окружающей среды в строительной отрасли. Путем рассмотрения основных понятий и принципов статья призвана всесторонне понять сложную взаимосвязь охраны окружающей среды и строительной деятельности. Исследование включает правовые основы, теоретические модели и научные методологии, поддерживающие меры экологической безопасности в строительстве, а также представляет концепции развития отрасли на ближайшие годы.

***Ключевые слова:** Экологическое право; Строительная индустрия; Правовая защита, Теоретические основы, Устойчивое развитие.*

ANALYSIS OF THEORETICAL LEGAL CONCEPTS ON BUILDING ECOLOGY

Shokhrukh Shukhratillayevich Nurullayev

Tashkent State University of Law

basic doctoral student

ABSTRACT

This article discusses the scientific and theoretical foundations of legal environmental protection in the construction industry. By reviewing basic concepts and principles, the article aims to comprehensively understand the complex relationship between environmental protection and construction activities. The study includes legal frameworks, theoretical models and scientific methodologies supporting environmental safety measures in construction, and also presents concepts for the development of the industry in the coming years.

Keywords: *Environmental Law; Construction industry; Legal protection, Theoretical foundations, Sustainable development.*

KIRISH

Yuqori darajadagi urbanizatsiya, sanoatlashtirish va texnologik taraqqiyot bilan ajralib turadigan davrda inson faoliyati va atrof-muhit o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlar jiddiy e'tiborga olinadi. Sayyoramiz iqlim o'zgarishi oqibatlarini bilan kurashar ekan, nafaqat qurilish ishlarini osonlashtiradigan, balki ekologik muvozanatni ta'minlovchi mustahkam qonunchilik asoslarini yaratish zarurati tug'iladi. Ushbu maqola qurilish amaliyoti doirasida atrof-muhitni muhofaza qilish uchun mo'ljallangan huquqiy mexanizmlarning ilmiy-nazariy asoslarini o'rganadi. Maqolada qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishga oid ilmiy-nazariy konsepsiyalar va prinsplar o'rganilib, biz qurilish sohasida ekologik huquqshunoslikning rivojlanayotgan manzarasini yoritishni maqsad qilganmiz.

Qurilish sanoati atrof-muhitning buzilishiga eng katta hissa qo'shadigan sohalardan biridir. Barqaror rivojlanish zarurati qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishning ilmiy-nazariy tushunchalari va tamoyillarining paydo bo'lishiga olib keldi.¹ Ushbu tushunchalar va tamoyillar qurilish ishlarining atrof-muhitga ta'sirini minimallashtiradigan tarzda amalga oshirilishini ta'minlashga qaratilgan.

¹ Environment, U. N., Karen L. Scrivener, Vanderley M. John, and Ellis M. Gartner. "Eco-efficient cements: Potential economically viable solutions for a low-CO2 cement-based materials industry." *Cement and concrete Research* 114 (2018): 2-26.

Xalqaro ekologik huquq bo'yicha tadqiqot qo'llanmasiga ko'ra, qurilish sohasida ehtiyot choralari tamoyillari xalqaro ekologik huquqning muhim tamoyillari hisoblanadi.² Dodge Data & Analytics tomonidan e'lon qilingan yangi hisobot va sanoat so'roviga ko'ra, so'nggi 10 yil ichida yashil qurilish loyihalari xalqaro bozori sezilarli darajada o'sdi va kelgusi uch yil ichida yashil qurilish faoliyatiga talab o'sishga tayyor. The World Green Building Trends 2018 SmartMarket Report hisoboti o'z loyihalarining ko'p qismini (60% dan ko'prog'ini) "yashil" qilishni mo'ljallayotgan subyektlar foizi ya'ni 2018-yildagi 27% dan 2021-yilga kelib deyarli yarmiga (47%) o'sishini ko'rsatadi.

Hisobot natijalari yashil bino³ barpo etish harakati o'sib borayotganini bildiradi. Chunki qurilish sanoatidagi tashkilotlar yanada barqaror mahsulotlar va amaliyotlarga o'tishda davom etmoqda. Biznesning afzalliklari birinchi yilda 8% operatsion xarajatlarni tejash va qurilish aktivlari qiymatini 7% ga oshirishni o'z ichiga oladi, bu yashil qurilish bilan shug'ullanuvchilarning tabiatda do'stonalik bilan aloqalarini chuqurlashtirishga aniq ta'sir qiladi. Bundan tashqari, ijtimoiy ta'sirlar ham yashil binoni qurishning asosiy sababi sifatida respondentlarga ta'sirini oshirmoqda. Yuqorida keltirilgan asosiy ta'sir insonlarning salomatligi va farovonligini yaxshilashga qaratilgandir.

METODOLOGIYA

Ushbu mavzuda olib borilgan ilmiy tadqiqot qurilish sohasida atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog'liq murakkab va dolzarb vazifalarni hal etishga qaratilgan. O'rganish jarayonida mavjud qonunchilik bazasi o'rganildi, tegishli kamchiliklar aniqlandi, huquqiy javobgarlikni oshirish va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha innovatsion yechimlar taklif etildi. Bundan tashqari, qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishga oid tegishli ilmiy-nazariy konsepsiyalar va prinsplar tahlil qilindi. Har birining samarasi baholandi. Sohaga oid olimlarning fikrlari o'rganildi.

ASOSIY QISM

Fan, nazariya va huquqning kesishishi atrof-muhitning buzilishi, xususan, qurilish sohasida yuzaga keladigan muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Dunyo aholisining o'sishi davom etar ekan, infratuzilma va rivojlanishga bo'lgan talab ham ortib bormoqda. Masalan, Toshkent shahriga nazar tashlaydigan bo'lsak, Toshkent shahrining doimiy aholisi soni 2023-yil 1-iyul holatiga ko'ra, 2 million 999

² <https://tradeenvironment.eu/wp-content/uploads/2021/10/Research-Handbook-of-IEL.pdf>

³ Yashil bino (shuningdek, yashil qurilish yoki barqaror bino tushunchalari tarzida ham ishlatiladi) binoning butun hayoti davomida ekologik jihatdan mas'uliyatli va resurslarni tejaydigan tuzilmani va jarayonlarni qo'llashni anglatadi: rejalashtirishdan to loyihalash, qurish, foydalanish, texnik xizmat ko'rsatish, ta'mirlash, va buzish. ("Basic Information". Green Building. US EPA. Archived from the original on 2021-03-28. Retrieved 2021-04-14.)

ming 500 kishini tashkil etmoqda.⁴ 2022-yil boshida esa bu son 2 million 879 ming 800 kishiga teng edi.⁵ Biroq, bu o'sish atrof-muhitni himoya qiluvchi barqaror amaliyotlarga sodiqlik bilan muvozanatli bo'lishi kerak. Shu nuqtai nazardan, qurilishda atrof-muhitni muhofaza qilishning huquqiy asoslarini tashkil etuvchi ilmiy-nazariy tushuncha va tamoyillarni tushunish juda muhimdir.

Bundan tashqari, olimlar atrof-muhitni boshqarishni takomillashtirishda Ekologik qonun ustuvorligi muhimligini ta'kidlaydilar.⁶ Ekologik qonun ustuvorligi ekologik ehtiyojlarni qonun ustuvorligining muhim elementlari bilan birlashtiradi va atrof-muhitni boshqarishni takomillashtirish uchun asos yaratadi. U asosiy huquq va majburiyatlar bilan bog'lab, ekologik barqarorlikni ta'kidlaydi.

Qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishga oid konsepsiyalar ko'p. Ulardan biri so'nggi yillarda mamlakatimizga kirib kelgan "yashil energiya" tushunchasidir. Qayta tiklanadigan energiya sifatida ham tanilgan yashil energiya - bu atrof-muhitga minimal ta'sir ko'rsatadigan tabiiy, to'ldiriladigan manbalardan ishlab chiqariladigan energiya. Bu manbalarga odatda quyosh nuri, shamol, suv, geotermal issiqlik va biomassa kiradi. Yashil energiya qazib olinadigan yoqilg'i kabi an'anaviy energiya manbalariga barqaror alternativ hisoblanadi. Chunki u kamroq issiqxona gazlari chiqindilari bilan elektr energiyasini ishlab chiqaradi va qayta tiklanmaydigan resurslarga qaramlikni kamaytiradi. Yashil energiya texnologiyalarining keng tarqalgan misollariga quyosh energiyasi uchun quyosh panellari, shamol energiyasi uchun shamol turbinalari, suv energiyasi uchun gidroelektrostantsiyalar va organik materiallardan biomassa energiyasi kiradi. Yashil energiyadan foydalanish iqlim o'zgarishini yumshatish va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrda "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qaroriga asosan qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni rivojlantirish maqsadida "Yashil energiya" sertifikatlari tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-156-son qarori qabul qilingan. Bundan tashqari, "Energetika sohasini isloh qilishning navbatdagi bosqichini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, "O'zbekiston - 2030" strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlarida ham yashil energiya konsepsiyasi tilga olinib, albatta, bundan mamalakatimizda cheklangan va ko'pincha ifloslantiruvchi resurslarga tayanadigan an'anaviy energiya

⁴ https://t.me/poytaxt_uz/27339

⁵ <https://www.tashkent.uz/uz/news/chislennost-naselenija-stolitsy>

⁶ <https://www.unep.org/explore-topics/environmental-rights-and-governance/what-we-do/promoting-environmental-rule-law-0>

shakllariga barqaror va ekologik toza alternativani ta'minlash maqsad qilingan. Yashil energiya tabiiy ravishda to'ldiriladigan va atrof-muhitga kamroq ta'sir ko'rsatadigan manbalardan olinadi. Yashil energiyaning ba'zi keng tarqalgan shakllari quyosh energiyasi, shamol energiyasi, gidroenergetika, geotermal energiya va biomassani o'z ichiga oladi. Albatta, umuman olganda, yashil energiyaning maqsadi atrof-muhitga ta'sirni minimallashtirish va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq muammolarni hal qilishda dunyoning o'sib borayotgan energiya ehtiyojlarini qondirish uchun yanada toza, barqaror va ijtimoiy mas'uliyatli yondashuvni ta'minlashdan iborat. Yuqoridagi qonun osti hujjatlarining qabul qilinishidan asosiy maqsad ham shu desak mubolag'a bo'lmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 10-noyabrda "Kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-193-son Farmoni qabul qilindi. Ushbu farmonda kelgusi yillarda xizmatlar ko'rsatish, mahsulot ishlab chiqarish va yetishtirish sohasida yashil texnologiyalarda foydalanish tartiblari bosqichma-bosqich joriy etish belgilab berilgan bo'lib, unga ko'ra ushbu sohalarda energiya uchun yashil texnologiyalarni keng joriy etish ko'zda tutilgan. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-436-son Qarori ijrosini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 514-sonli qarori ("Yashil" iqtisodiyotga o'tish jarayonini boshqarish tizimini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida") ham qabul qilingan bo'lib, ushbu qarorda 2030-yilgacha yashil iqtisodiyotga o'tish chora-tadbirlari, hukumatning konsepsiya va harakatlari strategiyalari, iqtisodiyotda qanday tarzda yashil iqtisodiyotga o'tkazish tartiblari belgilangan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 4-yanvardagi "Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va ularning ekologik vaziyatga salbiy ta'sirini kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5-son Farmonida har bir mahallada tozalik va yashillik posbonlari faoliyatini yo'lga qo'yish va ularni rag'batlantirish tizimini joriy etish tartiblari, xususan, Toshkent viloyati, Toshkent tumani, Darxon dahasi, Chimkent yo'li ko'chasi 18-uyda joylashgan Toshkent tumani, O'rmon xo'jaligi ilmiy-tadqiqot instituti, Darxon ilmiy-tajriba xo'jaligiga tegishli o'rmon fondi yerlarini Markaziy Osiyo atrof-muhit va iqlim o'zgarishini o'rganish universiteti (Green University)ga berish hamda ushbu hududda yashil jamoat parkini tashkil qilish tartiblari belgilangan.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 26-dekabrda qabul qilingan "140 ta ilg'or sanoat korxonasi" dasturini amalga oshirish va "sanoat ipotekasi" tizimini joriy qilishga doir chora-tadbirlar to'g'risida" 684-son qarorida iqtisodiyotda yashil texnologiyalarni joriy etish orqali yashil iqtisodiyotni

shakllantirish konsepsiyalari belgilangan. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Toshkent shahrini 2030-yilga qadar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi, “Kichik va o‘rta biznesni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi va “Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va ularning ekologik vaziyatga salbiy ta‘sirini kamaytirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmonlarida ham iqtisodiyot sohasida yashil texnologiyalarni keng joriy etish vazifalari belgilab berilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Respublikada yashillik darajasini yanada oshirish, “yashil makon” umummilliy loyihasini izchil amalga oshirish orqali ekologik barqarorlikni ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmonida O‘zbekistonda “Yashil makon” umummilliy loyihasini yanada ommalashtirish, ekologiya sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish va ilg‘or texnologiyalarni keng joriy etish hamda “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida belgilangan vazifalar ijrosini ta‘minlash maqsadida: bir qancha vazifalar belgilangan. Xususan, shahar va tumanlarni yashil belbog‘lar bilan o‘rab olish, 5 gektardan kam bo‘lmagan bog‘larni barpo etish, transchegaraviy garmisel shamollari va chang-qum bo‘ronlari ta‘sirini kamaytirish uchun “yashil qalqon” tashkil qilish va shunga o‘xshash boshqa vazifalar belgilab berilgan. Bu esa o‘z navbatida yurtimizda 2030-yilgacha belgilangan taraqqiyot strategiyamizdan og‘ishmagan holda yurtimizda yashil iqtisodiyotni barpo etish xizmat qiladi.

Yashil iqtisodiyotni barpo etishdan asosiy maqsad atrof muhit ifloslanishining oldini olish va global iqlim o‘zgarishlarini to‘xtatishga qaratilgan, Shu maqsadda yurtimizda “Tabiatni muhofaza qilish to‘g‘risida” qonun qabul qilingan. Ushbu qonunda tabiatni muhofaza qilishga doir bir qancha qoida va maqsadlar ishlab chiqilgan. Jumladan, insonning yashash muhiti bo‘lmish biosfera va ekologiya tizimlari barqarorligini saqlab qolish, odamlarning ekologik jihatdan xavfsizligi, inson va uning kelgusi avlodlari genetik fondi haqida g‘amxo‘rlik qilish;

fuqarolarning hayot uchun qulay tabiiy muhitga ega bo‘lish huquqini ta‘minlash, barcha turdagi ta‘lim muassasalarida ekologiya o‘quvining majburiyligi;

jamiyatning ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy manfaatlarini ilmiy asoslangan holda uyg‘unlashtirish;

tabiatdan maxsus foydalanganlik uchun haq to‘lash va umumiy asoslarda foydalanganlik uchun haq to‘lamaslik;

ekologiya ekspertizasi o‘tkazishning majburiyligi;

tabiatdan oqilona foydalanishni va tabiatni muhofaza qilishni rag‘batlantirish;

tabiiy resurslarni tiklash zarurligi, atrof tabiiy muhit va inson sihat-salomatligi uchun zararli, tiklab bo‘lmas oqibatlariga yo‘l qo‘ymaslik;

tabiatni muhofaza qilish vazifalarini hal etishda oshkoralik;

tabiatni muhofaza qilish sohasida milliy, regional va xalqaro manfaatlarni uyg'unlashtirish;

tabiatni muhofaza qilish qonunchiligi talablarini buzganlik uchun javobgar bo'lish.⁷ Yuqoridagi qoidalarning asosi tabiatni asrash va ularni kelajak avlodga qoldirish uchun xizmat qiladi. Biroq bu normalarga rioya etish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur normalarga rioya qilinmagan taqdirda tabiatga jiddiy zarar yetishi shubhasiz. Shu sababli ham hukumat tabiatni muhofaza etishga jiddiy e'tibor qaratishga to'g'ri keladi. Xususan, qurilish sohasida ham atrof muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo'lish bugungi kunning birlamchi zarurati hisoblanadi, chunki, yirik qurilish loyihalarini amalga oshirish davomida, ayniqsa bu loyihalar shahar sharoitida amalga oshirilsa, qurilish ishlari davomida atrof muhitga katta hajmda chang, qum zarralari tarqalib atrof-muhit havosini jiddiy ifloslantiradi. Bunday holatda qurilishga mas'ul shaxslar atrof muhitga nisbatan ehtiyotkorona munosabatda bo'lishni nazorat qilishlari lozim bo'ladi. Biroq har doim ham mutasaddilar tomonidan atrof muhitga bo'lgan munosabat qoniqarli darajada emas, buni yorqin dalili so'ngi vaqtlarda poytaxtimiz Toshkent shahri havosining ifloslanishini misol keltirishimiz mumkin. Xalqaro havo sifati indeksining 2024-yil 11-yanvar holatida Toshkentdagi PM2.5 kontsentratsiyasi JSST havo sifati bo'yicha yillik yo'riqnoma qiymatidan 2,7 baravar yuqori ekanligini ko'rsatmoqda,⁸ bu miqdor ba'zida 10 baravardan ham ortiqqa ko'tarilib ketmoqda bu esa shahar aholisi hayoti uchun xavfli hisoblanadi. Bunday havoda nafas olish har qanday sog'lom odamni dahrol kasal qilishi mumkin. Bunday chang zarralarining bu qadar ko'payib ketishiga esa shahar sharoitida pala-partish qurilish ishlarining jadal ravishda davom etishi sabab bo'lgan. Agarda mutasaddilar bunday holatda tegishli choralarni ko'rib, havo sifatini yaxshilashga doir chora-tadbirlarni ko'rmasalar, kelajakda bu og'ir oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Bizga ma'lumki, ekologik huquqiy qarashlarni o'zida ifoda etgan bir qancha konsepsiyalar mavjud.

Jumladan, "naturalistik konsepsiya" (tabiat-jamiyatdan ustun turuvchi ideal borliq)", "iste'molchilik konsepsiyasi" (jamiyat qonunlari tabiat qonunlaridan ustun), "Alarmizmchilar konsepsiyasi" (jamiyat a'zolarining ekologik inqirozni oldini olish uchun bor kuchini sarf qilishi), "global ekologik boshqaruv konsepsiyasi" (atrof muhit komponentlari yagona bir tizimda harakat qiladi va ular ajralmasdir), "ekologik revolyusiyalar konsepsiyasi" (siyosiy tuzum va kishilarni ekologik dunyoqarashini keskin ravishda iste'molchilik psixologiyasidan ekologik talablar dorasiga o'tkazish),

⁷ <https://lex.uz/docs/-107115>

⁸ <https://www.iqair.com/uzbekistan/toshkent-shahri/tashkent>

“baraqaror rivojlanish konsepsiyasi” (kelajak avlod ehtiyojlarini inobatga olgan tarzda ekologik muammolarni ijtimoiy-iqtisodiy muammolarning yechimini topish orqali kompleks hal qilish) va boshqa o‘nlab konsepsiyalar mavjud⁹. Bugungi kunda mamlakatimizda olib borilayotgan qurilish jarayonlari kuzatarkanmiz, “iste’molchilik konsersiyasi” elementlari ko‘proq ko‘zga tashlanmoqda desak adashmagan bo‘lamiz. Mazkur holat albatta tabiatga o‘z salbiy oqibatlarini ko‘rsatmay qolmaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, qurilish sohasida atrof-muhitni huquqiy muhofaza qilishning ilmiy-nazariy tushunchalari va tamoyillarini o‘rganish ekologik barqarorlik va qonunchilik asoslari o‘rtasidagi hal qiluvchi bog‘liqlikni ochib beradi. Atrof-muhit muammolarini tushunishimiz chuqurlashib borar ekan, mas’uliyatli qurilish amaliyotlari ekotizimimizning nozik muvozanatini saqlashning ajralmas qismi ekanligi tobora ayon bo‘lmoqda.

Bundan tashqari, texnologik taraqqiyot qurilish amaliyotiga ta’sir qilishda davom etar ekan, paydo bo‘layotgan muammolar va imkoniyatlarni hal qilish uchun qonunchilik bazasini doimiy ravishda yangilab turish zarur. Barqaror qurilish materiallari, energiya tejavchi dizaynlar va chiqindilarni kamaytirish strategiyalari integratsiyasi kabi faol chora-tadbirlarni qo‘llab-quvvatlovchi huquqiy tuzilmalar orqali rag‘batlantirish kerak. Mohiyatan, qurilish sohasida atrof-muhitni samarali huquqiy muhofaza qilish doimiy ravishda ilmiy izlanishlar olib borish, qonunchilikni tartibga solish choralari ko‘rish va barcha manfaatdor tomonlarning faol ishtirokini taqozo etadi. Qurilish sanoatida ekologik mas’uliyat madaniyatini tarbiyalash va uni mustahkam qonunchilik bazasiga moslashtirish orqali biz hozirgi va kelajak avlodlar manfaati uchun rivojlanish va tabiatni muhofaza qilish birgalikda mavjud bo‘lgan barqaror kelajakni qurishga intilamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI (REFERENCES)

1. Environment, U. N., Karen L. Scrivener, Vanderley M. John, and Ellis M. Gartner. "Eco-efficient cements: Potential economically viable solutions for a low-CO2 cement-based materials industry." *Cement and concrete Research* 114 (2018): 2-26.
2. <https://tradeenvironment.eu/wp-content/uploads/2021/10/Research-Handbook-of-IEL.pdf>.
3. “Basic Information”. Green Building. US EPA. Archived from the original on 2021-03-28. Retrieved 2021-04-14.

⁹ Mahkamov D.N. O‘simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanishni huquqiy tartibga solish masalalari: Yurid. fan. dok. ...diss. – Toshkent: TDYU, 2023. – 256 b.

4. https://t.me/poytaxt_uz/27339.
5. <https://www.tashkent.uz/uz/news/chislennost-naselenija-stolitsy>.
6. <https://www.unep.org/explore-topics/environmental-rights-and-governance/what-we-do/promoting-environmental-rule-law-0>.
7. <https://www.iqair.com/uzbekistan/toshkent-shahri/tashkent>.